

Affärsmännen Del 2

1886 hade Hörby tre torg. De två var verklighet medan det tredje bara fanns på en karta. Det äldsta torget, det vill säga Gamla Torg, låg mitt i byn och runt detta fanns inte mindre än fem tvåvånings stenhus.

Två av dem var nybyggda, det ena låg där det gamla tingshuset funnits och det andra på den gamla fånghustomten i hörnet mot Storgatan.

Vid torget fanns många affärer och inrättningar såsom speceri- och diverseaffärer, manufakturaffärer, järnhandel, bageri, skrädderi, repslagare, bank och apotek.

Vid torget låg också gästgivargården. Byns ungdomar kunde här vid vissa tillfällen roa sig då baler anordnades. Vintertid föregicks dessa av slädpartier eller skridskoåkning vid ån.

Vid sådana tillfällen tände man efter mörkrets inbrott kulörta lampor längs med ån och feststämningen lät inte vänta på sig.

Under sommaren företogs promenader till bl.a. det natursköna Sextorp och skogarna vid Ekeröd. På en nyanlagd dansbana i Slagtofta svängde man om i dansens virvlar. Kommunalnämndsordförande Nils Andersson lät bygga dansbanan på sin

mark och öppnade den till sommaren 1884.

Ute på landsbygden fanns det åtskilliga dansställen, både bra och mindre bra. I Huggelseke låg ett lönnkrögeri där slagsmål förekom i sådan omfattning att kommunen 1885 beslöt att stället skulle stängas för dans. Ett annat dansställe i Äspinge drabbades av samma beslut. 1889 öppnades dansställena igen och blev ganska snart åter ökända.

Buslivet nådde även Slagtofta dansbana, och 1887 var det risk för att dansbanan skulle stängas då Nils Andersson, som var en stor vän av ordning, tyckte att det gått för långt.

Under vinterhalvåret bedrevs söndagsdansen i templarsalen under namnet "baler" med Hörby Musikförening som arrangerar.

Under 1880 och 1890-talet bildades en mängd nykterhetsföreningar i Sverige. Den allra första föreningen, vars existens med säkerhet är belagd, bildades den 24 april 1819 i Växjö av prästen Peter Wieselgren. 1830 bildades i Stockholm två sammanslutningar, av vilka den ena kallades för Stock-

Propaganda mot spritfloden.

Teckning från mitten av 1800-talet.

PETER WIESELGREN

kyrkoherde

i Westerstad och Östraby

Den 1 Maj 1833 tillträdde Peter Wieselgren sin post som kyrkoherde i Westerstad och Östraby församlingar och han mötte öfverallt sin fiende som han från första början beslutade bekämpa.

Den Söndag då man väntade hans inträdespredikan i Westerstad, utgjordes kyrkobesökarna af 16 män och omkring 30 kvinnor; klockaren låg drucken och sof i sacristian. Vid hans första predikan i Östraby råkade två kvinnor i slagsmål i kyrkan; den värst ankomna måste utledas. Men när hon dervid kom midtför predikstolen stannade hon, knöt näfven mot predikanten och skrek: "Hör du, prest! Stå intet du der och straffa Westerstaus bymän; ty äi ä klogare och bättre än du, om du så står i tre tima och präkar; ty inte förstå vi möet hva du sier och inte välla vi förståt heller!"

Peter Wieselgren.

Efter en teckning från 1879-talet.

PETER WIESELGREN f. 1800 d. 1877, präst, nykterhetsman, docent i litteraturhistoria i Lund 1824—33, vice bibliotekarie vid Lunds universitetsbibliotek 1830—33, kyrkoherde i Västerstad 1833—47 och i Hälsingborg 1847—57, domprost i Göteborg från 1857.

holms Måttlighetsförening och den andra för Stockholms Nykterhetsförening. Den sistnämnda kan betraktas som upphovet till den mot brännvinsbruket riktade nykterhetsrörelse som erhöll namnet den Wieselgenska rörelsen. De nykterhetsföreningar som bildades under 1830-talet fick 1837 en sammanhållande ledning, som kallades för Svenska Nykterhetssällskapet.

IOGT bildades i USA 1851 och den första godtemplarlogen i Sverige bildades den 5 november 1879 i Göteborg med namnet nr 1 Klippan.

1884 kom Templarorden (TO) till Sverige och den första logen bildades även den i Göteborg och fick namnet nr 1 Emanuel. Mot slutet av 1880-talet var det dags för en utbrytning och Nationalgodtemplarorden (NGTO) bildades och blev en kristen gren inom nykterhetsrörelsen till vilken logen nr 1 Klippan anslöt sig till.

IOGT-arna fick inte vara gudsförnekare, men det räckte inte för NGTO som krävde att medlemmarna skulle förklara sig "tro på en allmäktig Gud enligt bibelns lära". Framförallt var de religiösa frågorna orsaken till splittringen inom nykterhetsrörelsen under de första årtiondena, men även personliga motsättningar förekom.

1896 bröt sig nykterhetsorganisationen Verdandi (NOV) sig ur IOGT av religiösa och politiska skäl. Nationalgodtemplarorden och Templarorden gick 1922 samman under namnet Nationaltemplarorden (NTO). 1970 återförenades IOGT och NTO.

Nykterhetsrörelsen växte starkt i slutet av 1800-talet och mycket av detta berodde på att medlemmarna erhöll både livförsäkring och sjukkasse. 1910 hade IOGT, NGTO, TO, Blåbandsrörelsen och några mindre organisationer tillsammans ca 390 000 medlemmar.

Den första kända nykterhetsföreningen i Hörby bildades i juli 1883. Den tillhörde Godtemplarorden och fick namnet Termiten.

Den 18 februari 1888 bildades Hörby Syskonring nr 107 av Templarorden och i oktober samma år Nationalgodtemplarlogen Hörby Trevnad.

I slutet av 1889 uppstod tvistigheter inom Hörby Syskonring och trots att ordens styrelse i Stockholm reste till Hörby för att ta del av de många klagomålen kunde ingen förlikning uppnås utan 25 medlemmar begärde sitt utträde ur Syskonringen och bildade ett nytt tempel under namnet Hörby Enighet nr 369.

Syskonringen 107 behöll dock ställningen

Hörby IOGT-NTO:s fana av år 1888.

inom Templarorden i Hörby och medlemsantalet i mars 1890 var cirka 130. Ordförande i logen var bokbindare Hjalmar Grefberg som inflyttade till byn redan 1872.

Lördagen den 24 maj 1890 (Pingstafton) invigde Syskonringen 107 sin fana och dagen efter åkte man med tåg till Kristianstad, där man mottogs av stadens templarförening. Cirka 300 personer deltog och fanan hade man med sig liksom Eslövs musikförening, som också deltagit vid faninvigningen.

I regel höll man sina möten om lördag eller söndagseftermiddagen och Termiten och Hörby Enighet hade dessa i Missionshuset, medan de övriga höll till i skolan.

Syskonringen 107 invigde den 25 augusti 1889 sin egen lokal, som låg i smedmästare Peter Lundahls gård strax norr om väderkvarnen.

Syskonringen 107 överlevde dem alla och finns kvar, än idag liksom dess fana. Numera kallas föreningen för Hörby IOGT-NTO och dess ungdomsförening Hörby UNF. Den är speciellt verksam inom bordtennissporten.

I Hörby fanns också en kägelbana, men den lönade sig tydligen inte för i maj 1888 gick den under klubban.

1800-talet var de stora uppfinnarnas tid. En av dessa har spelat en mycket stor och outhärlig roll för människan. Om man ansluter sig till den allmänna uppfattningen så föddes i januari 1886 bilen i och med att Karl Benz fick patent på sin 3-hjuliga bil med 1-cylinders Otto-motor på 0,9 hk.

Det skulle dröja många år innan någon bil fick fast adress i Hörby. Istället var cykeln det fordon som framfördes på byns

Även utanför Hörby fanns det nykterhetsföreningar. I Lyby bildades Templarorden den 5 november 1887 logen Samhällets Framtid och den 8 september 1889 logen Forsete i Köinge. I Äspinge fanns logen Förposten.

Godtemplarloger bildades i Stattena, Fältvaktan, och i Fulltofta, Framtidens Tecken.

I slutet av 1887 bildades i byn en bicycleklubb där de djärvaste företog långa färder och t.o.m. var över i Kongens by. De som inte var så skickliga höll till i byns omgivning till stor fara för beskedliga lantbo-ök. Klubben lades ner i april 1891.

I februari 1890 övertog fröken Anna Mårtensson Nya Garnboden och i oktober sam-

Bilden ovan från Gamla Torg i slutet av 1920-talet. Den mindre bilen i mitten är en av Volvos första bilar.

ma år startade ett bokbinderi i Lilla Torggatan (idag Ernst Ahlgrensgatan) av N. A. Mårtensson. Året efter låg bokbinderiet vid Nya Torg och den 1 oktober 1892 flyttades det till Per Jeppssons gård vid Storgatan. Tobaks- och pappershandeln blev en av byns mest sevärda affär på många sätt. Huset revs i samband med uppförande av den fastighet som bl.a. inrymmer ICA-hallen.

I december 1890 såg två tidningar dagens ljus. Hörby Tidningen kom sporadiskt ut fram till i januari 1894 för att sedan upphöra för alltid. Hörby-Posten, som i december 1899 erhöll namnet Hörby-Posten Central-Skåne, gick det bättre för, men 1911 var även dess saga slut. Samma år, 1 juli, startades Mellersta Skåne av Ivar Säfstrand. Tidningen existerade till 1 oktober 1986.

John Ohlsson, tidigare kompanjon med Jonas Winqvist, övertog i november 1890 kontor och spannmålsmagasin i Råbygatan av Elsa Thorsson.

I september 1892 arrenderade han en kvarn tillhörande prästgården, allmänt kallad Prästamöllan. Denna lät han bygga om till en tidsenlig kvarn med valsverk.

I anslutning till kvarnen lät John Ohlsson anlägga en liten park som fick namnet Strömparterren. I parken fanns grottor och mängder av djur skulpterade i sten samt vackra blomsterplanteringar. Han testamenterade parken till köpingen som fick disponera denna tio år efter hans död. John Ohlsson avled efter det att han fått kallbrand i ett ben den 17 januari 1904, 57 år gammal.

De styrande i köpingen hade ingen större

Strömparterren.

förståelse för den fina parken de ärvt utan lät den förfalla och de fina stenarbetena fick vittra sönder. Efter ett antal år såldes park och kvarn till en privatperson.

Idag äger kommunen åter parken och två cementlejon som vaktar ingången är allt som återstår av stenfigurerna.

I september 1891 utbjöds Höga Hus till försäljning då fröken Mathilda Löfvengren avlidit. I mitten av 1890-talet revs huset och ett tvåvåningshus uppfördes. Ägare till fastigheten var då järnhandlare Nils Olsson.

C. W. Möllers Eftr. handlare Magnus Thornberg fann för gott att försvinna från byn då en mängd "brummande björnar" var honom hack i häl. I slutet av september 1891 försattes handelsaffären i konkurs.

Magnus Thornberg utvandrade till Amerika och efter en lång och svår tid i det förlovade landet lyckades han erhålla en plats i

en affär i Chicago. Efter några månader blev Thornberg sjuk och avled den 9 maj 1893.

Den konkursdrabbade handelsaffären i Råbygatan drevs vidare av föreståndare Jacob Rydberg och C. W. Möller. Den 7 april 1892 öppnade Jacob Rydberg affären i egen regi. Fastigheten inköpte han år 1900 av postmästaren Christian Benedictssons sterbhusdelägare.

I början av 1890-talet lät handlare August Täcklind riva en del av den långa långa som vette mot Lilla Westergatan. (Idag Västergatan). Stallet var den bit som inte revs.

Hans boningshus där också handelsboden låg byggdes till så att den blev en vinkelbyggnad i hörnet Gamla Torg—Lilla Westergatan, som det är idag. (En bild över huset finns på Hörby Museum där den skarpsynte tydligt kan se skarven på hus-taket. På den gamla delen av huset är tjärpappen betydligt mörkare än på den nyare delen).

I den nya delen av huset gjordes en butikslokal med ingång från Lilla Westergatan. Här inredde handlare A. Täcklind en bierlokal som öppnade våren 1894.

Den 28 april 1893 överläter handlare A. Täcklind sin speceri- och manufakturhandel till Henning Oskar Bengtsson och Nils Andersson, bördiga från Huaröd, resp. Svensköp. I juli 1895 utträdde Nils Andersson ur firman som även i fortsättningen skulle drivas under namnet Bengtsson & Andersson.

Roderick Rönquist, son till handlare Sven Rönquist, återkom till byn i september 1894. När han flyttade från byn, tog hans affärsbana slut och i stället blev han lantbrukare. 1881 emigrerade han till Amerika och i Chicago uppsatte han en livsförsäkringsagentur.

Då längtan till hembygden blev stor på ålderns höst återvände han till Sverige och Hörby, där han lät bygga ett hus i hörnet Fabriksgatan (idag Lågedammsgatan)—

Tillkännagifvande.

Härmed får jag tillkännagifva, att jag denna dag till hrr Bengtson & Anderson öfverlätit den Speceri- och Manufakturhandel, som jag under en lång följd af år innehaft. Tacksam för det förtroende, som jag af årade kunder åtnjutit, hoppas jag att samma förtroende i rikt mått må komma mina efterträdare till del.

Hörby den 28 April 1893.

A. E. Täcklind.

Refererande till ofvanstående

vilja undertecknade vördsamt tillkännagifva, att vi denna dag öfvertagit affären och rekommendera vi oss i årade kunders och gynnares benägna åtan-ka. Vårt bemödande skall städse blifva att till-handahålla goda varor till möjligast lägsta priser. Hvarjemte vi utlofva ett vänligt och reelt behandlingsätt med ett "välkommen" till alla.

Tecknad i Hörby den 28 April 1893.

Bengtson & Anderson.

Härmed få vi tillkännagifva,

att undertecknad

Nils Anderson

utträdit ur och att undertecknad

Henning Bengtson

från och med denna dag under oförändrad firma

Bengtson & Anderson

fortsätter den Klädeshandel & Speceriaffär vi sedan 1ste maj 1893 i bolag bedrivit. Firmans skulder och tillgångar öfvertagas af Henning Bengtson.

Hörby den 23 juli 1895.

Nils Anderson.

Henning Bengtson.

Annonser i Hörby Posten.

Överst: Lördagen den 29 april 1893.

Nederst: Torsdagen den 25 juli 1895.

Rid- o. Kör- kapploppning

eger rum i Slagtofta Tivoli Söndagen den 15 Juli kl. 4 e. m.

Priserna lika i båda löpningarne: 1:sta pris 50 kr., 2:dra pris 25 kr., 3:dje pris 10 kr.

Inskriftsavgift pr häst i hvardera löpningen 5 kr.

Anmälningar ske hos hrr A. Åberg, Ö. Espinge, timmerhandl. I. Persson, Löberöd, och undertecknad till och med Lördagen den 14 Juli, hvarefteringa anmälningar mottagas.

Åskådare underrättas om, att såväl anmälda täflande, som öfriga medlemmar aftåga från Tivoliplatsen med fanor och musik, (orkester 12 man) kl. senast half 4 e. m.

Inträde inom täflingsbanan 50 öre, utom banan 25 öre.

Vin- och maldrycksservering på platsen.

Inträffar ogynsam väderlek uppskjutes kapploppningen.

Hörby i Juni 1894.

Joh. P. Mankell.

1843

Annonser i Hörby Posten.

Ovan:

Torsdagen den 12 juli 1894.

Vidstående:

Lördagen den 12 oktober 1895.

Nygatan, kvarteret Gyllebo. Han avled i mars 1908, 76 år gammal.

1894 blev Hörby municipalsamhälle. Många av de som verkat för detta hade blivit till åren och för andra hade livslågan slocknat.

Den 25 december 1889 avled garvare Ernst Hallqvist, 68 år. Mjöltnare Christoffer Andersson den 4 april 1892, 67 år. Friherre Bror Cederström dog på sitt gods utanför Stockholm 1893, 65 år.

I mars 1892 inflyttade från Hammarlunda bildhuggare J. P. Mankell och öppnade möbelsnickeri- och bildhuggeriverkstad hos sin broder Christian Olsson på Hörby nr 24.

Slagtofta dansbana var fortfarande igång trots hot om nedläggning. Stället hade dock förfallit betydligt under de senaste åren. Genom arrende kom J. P. Mankell i besittning av dansbanan våren 1894. Tillsammans med sin broder renoverade han dansbanan och området i övrigt och döpte det till Slagtofta Tivoli.

Publiken strömmade till och bara efter ett par månader började man tala om det som allvarlig konkurrent till Bökebergs Tivoli utanför Malmö.

I maj 1894 företogs arvskifte på gård nr 11 efter åbon Ola Olsson, där dottern Anna ärvde hälften av egendomen. Hon var gift med åbon Martin Olsson och de bodde i Äspinge. I augusti samma år sålde änkan Else Persdotter sin arvedel till åbon Martin Olsson och senare i samma månad bosatte sig Martin och Anna på nr 11.

Härmed får jag meddela

att jag till herr **Knut Rosenberg** öfverlätit den affär, min afidne man under firma **C. M. Ljungberg** här innehaft.
På samma gång jag tackar för det förtroende, som kommit honom till del, beder jag att detsamma måtte öfverflyttas på hans efterträdare.
Hörby den 24 september 1895.

Cecilia Ljungberg.

Hänvisande till ofvanstående beder jag att få vara innesluten i den ärade **allmänhetens välvilliga åtanka** och försäkrar, att jag åt affären skall söka bevara det förtroende, den under C. M. Ljungbergs tid innehaft.

Vördsammaast
C. M. Ljungbergs Eftr.
Knut Rosenberg.

Affärsmännen Del 2

Vid denna tid arrenderade mjölnare Jöns Olsson kvarnen på nr 11. 1897 övertogs arrendet av kvarnmästare Martin Olsson från Angered som innehade det till 1905 då kvarnmästare Fritz Vilhelm Kristensson från Fulltofta trädde till. Knappt ett år därefter avflyttade han från orten och kvarnmästare August Herman Gustavsson från Hurva blev nästa arrendator.

Dagen före sin åttiotreårsdag (22 februari 1895) avled handlare Carl Magnus Ljungberg. Hans hustru Cecilia överläter den 24 september samma år affären till handlare Knut Rosenberg från Sölvesborg.

Två månader senare inflyttade från Sölvesborg handelsbiträdet Per Olsson Mörck. (Namnet Olsson föll bort senare. Det är inte

Bilderna av fastigheten i hörnet Gamla Torg—Råbygatan är från olika år. Den översta bilden är äldst.

Handlare Knut Rosenberg övertog affären vid Carl Magnus Ljungbergs död. I maj 1904 bildades ett aktiebolag som i fortsättningen skulle driva affären under namnet AB Ljungbergs Eftr. Senare ändrades åter affärens namn till Knut Rosenberg. I den del av fastigheten som låg mot torget, hade tidningen Hörby Posten Central Skåne kontor och pappershandel, tryckeriet låg mot gårdssidan. Huset som skymtar längre ner i Råbygatan tillhörde handlare Jacob Rydberg.

omöjligt att Mörck var ett soldatnamn. I släktens äldsta generationer fanns 1614 en Jens Mörck. I den rikt förgrenade släkten skymtar en viss härstamning från den Estenbergiska ätten som hade stora förgreningar i Blekinge).

Per Mörck var född den 1 november 1872 i Håkanstorp i Jämshögs socken, Blekinge län. Hans far var bonde och ägde ett lantbruk i Håkanstorp.

Den 4 december 1894 flyttade Per Mörck till Sölvesborg och fick plats som biträde i en affär. Sannolikt var det hos Knut Rosenberg.

Den 17 november 1895 avled bagare Göran Ingeman Wiberg, 80 år gammal. Han var född i Vittskövle och inflyttade till Hörby nr 6 o 21 1842 som bagargesäll. I mitten av 1800-talet uppförde han ett hus i Storgatan på Hörby nr 1 och öppnade eget bageri.

En av hans söner Albert Wiberg, gift med Maria Rönquist, hade konditori och café i Nygatan, invid Nya Torg.

Den 1 juni 1898 avled ännu en gammal Hörbybo. Det var smedmästare Peter Lundahl. Han inflyttade till byn den 22 augusti 1855 som gesäll. Han kom från Fjälkinge och bosatte sig på Hörby nr 1. 1875 övertog han en smedja på Hörby nr 24 efter avlidne smeden Johan Fredrik Sjöberg.

1901 företogs en intervju av en 80 år gammal man som bott i Hörby i hela sitt liv. Han omtalade att smedjan var byns äldsta. 1850 ägdes den av smeden Johan Nordström som flyttade från byn 1861. Året innan hade den övertagits av smeden Johan Fredrik Sjöberg som närmast kom från Osby nr 9. Den 21 april 1875 avled han, 50 år gammal.

I slutet av 1897 köpte garvare Carl Hallqvist av bagare Wibergs arvingar Nya Torg 2 och den 19 mars året därpå auktionerade smed Olof Löfqvist ut nr 6 o 21 81/4368 mtl som inköptes av smederna W. Kjellqvist och A. Löfqvist. Sedermera kom gården att kallas för Kjellqvistska gården.

Wilhelm Kjellqvist inflyttade 1892 från Gumlösa till Köinge nr 15 och Anders Löfqvist kom från Helsingborg 1880 och bosatte sig på Hörby nr 8.

Den 24 september 1897 stod bröllopet mellan Per Mörck och Hilma Herrlin i Hör-

Göran Ingeman Wiberg.

by kyrka. Tillsammans med sonen Axel flyttade de från byn till Gränum i Jämshögs socken i oktober samma år efter det att Per Mörck slutat sin anställning som affärsbiträde hos handlare Knut Rosenberg.

Familjen stannade dock inte länge i Gränum utan i mars 1898 flyttade de tillbaka till Hörby. Torsdagen (marknadsdagen) den 7 april öppnade Per Mörck en välsorterad Glas-, Porslin-, Speceri- och Diversehandel i Skräddare B. Lundbergs gård. (Idag där Sionförsamlingen har sitt hus, Nygatan 34).

1901 avled järnhandlare N. Olsson och i hans tomma lokaler i Höga Hus inflyttade den 19 oktober samma år firman Bengtsson & Andersson.

De hade under några månader sålt ut på specerisidan, då de i fortsättningen bara skulle ha Klädes-, Manufaktur- & Herreki-peringsaffär. I deras tomma lokal vid Gamla Torg inflyttade samma dag handlare Per Mörck.

Den nye ägaren till Slagtofta Tivoli satade rejält från början och det var inte ovanligt med ett par tusen besökare en söndag. Man hade rid- och körkapplöpningar, vidare lät man tvåla in en gris som sedan skulle infångas. Den som klarade av att fasthålla det hala djuret fick det med sig hem. I övrigt dansades det och kanske blev det för de manliga besökarna ett uppfriskande slagsmål som avslutade kvällen.

Omkring 1900 började ett nytt nöjesetablissemang växa upp på söder som fick namnet Thorshills Tivoli, senare döptes det till Hörby Tivoli. (Idag är här kyrkogårdens

Tillkännagifves!

Undertecknad öppnar marknadsdagen d. 7 ds
i Skräddare B. Lundbergs gård,
midtemot N. OHLSSONS Jernhandel,
en välsorterad

Glas-, Porslin-, Speceri- och Diversehandel,

och skall det alltid blifva min sträfvan tillhandahålla den ärade allmänheten goda varor till möjligast lägsta priser.

Hörby den 4 april 1898.

Högaktningfullt

Per Mörck.

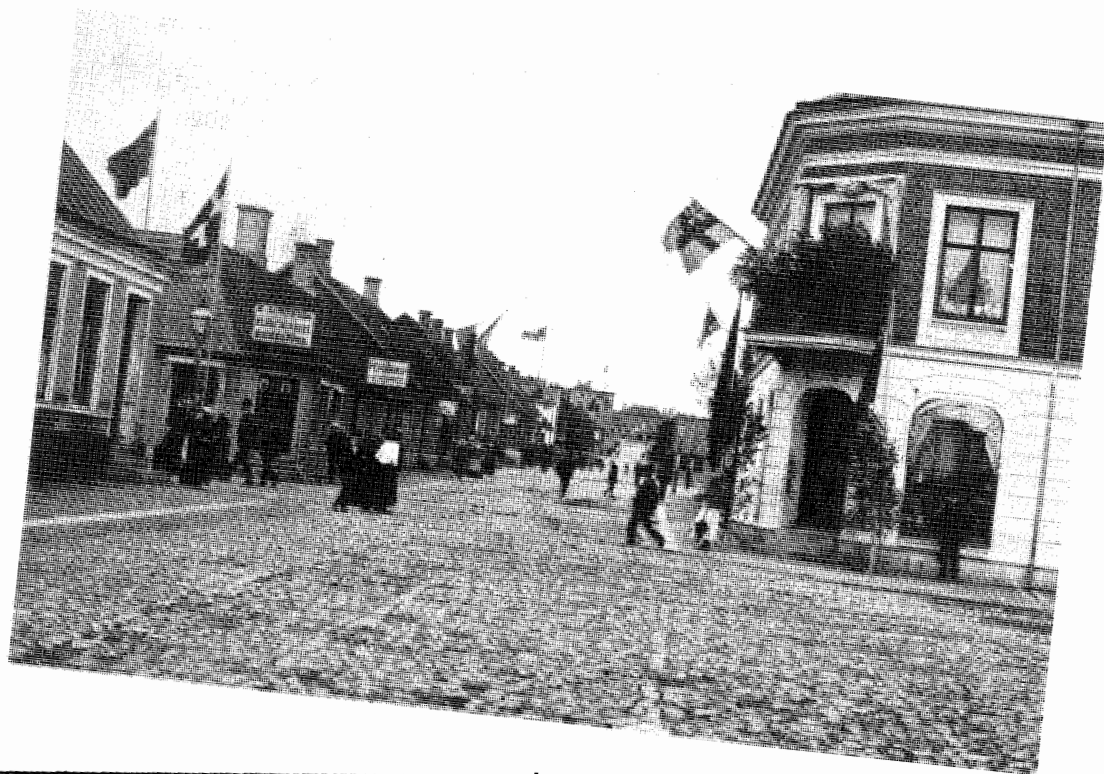
Till vänster annons i Hörby Posten tisdagen den 5 april 1898.

Nedan annons i Hörby Posten Central Skåne lördagen den 10 oktober 1901.

Bilden. Festligheter i byn. Skylten ovan affären på hörnan Lilla Westergatan—Nygatan säger att här har skräddare B. Lundberg en klädeshandel.

Skylten längre upp i Nygatan och i samma hus står det Per Mörcks diversehandel.

I nästa hus ligger en bok- och pappershandel och längre upp i gatan ett café.

Tillkännagifvande!

Att vi denna dag till handl. Per Mörck härstädes öfverlåtit vår sedan 1893 bedrifna Speceri-, Glas-, Porslin- och Diverseaffär.

Med tack till ärade kunder och gynnare för det förtroende som kommit oss till del bedja vi att samma må öfverflyttas på vår efterträdare.

Hörby den 19 okt. 1901.

Bengtson & Anderson.

Hänvisande till ofvanstående beder jag få rekommendera mig i ärade kunders benägna hägkomst, och skall jag som hittills alltid tillhandahålla goda varor till möjligast lägsta priser. För öfrigt i allt ett godt och vänligt bemötande. Hörby som ofvan

(1586)

Per Mörck.

Meddelande!

Under oförändrad firma "Bengtson & Anderson" fortsätta vi i äfvidne järnhandlande N. Ohlssons fastighet, vårt

Skrädderi-Etablissement, Klädes-, Manufaktur- & Herr-ekiperingsaffär.

Hörby den 19 oktober 1901.

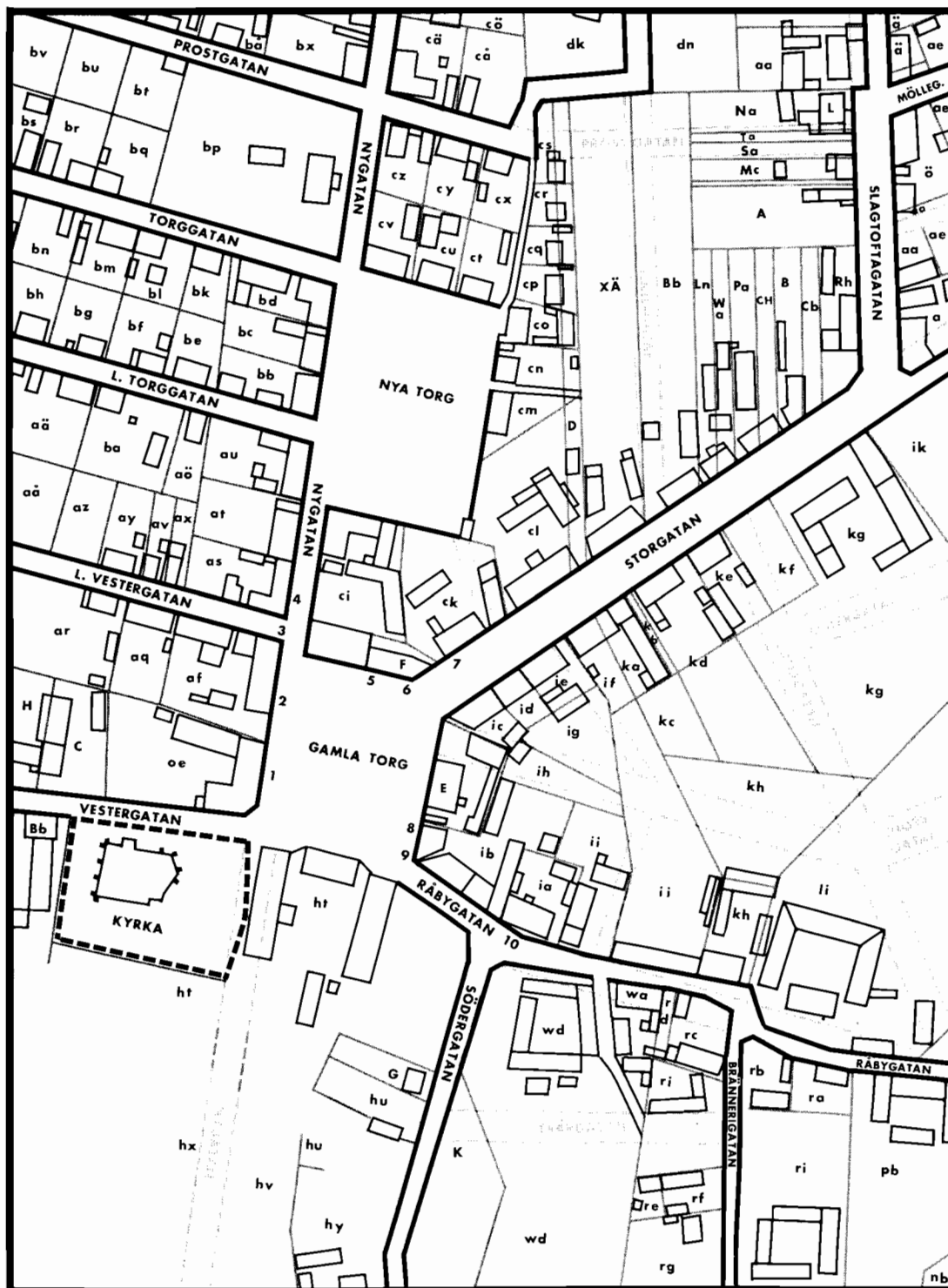
Vördsamast!

(1585)

Bengtson & Anderson.

KARTA*

över de centrala delarna av Hörby Municipalsamhälle av år 1898.

TECKENFÖRKLARING:

- HUS
- BEFINTLIGA GATOR
- UTSTAKADE GATOR, EJ ANLAGDA 1898
- TOMTGRÄNS
- C. SKOLA
- E. GAMLA TINGSHUSPLATSEN (JONAS WINQVIST)
- F. GAMLA FÅNGHUSPLATSEN (ANDERS HOLMSTRÖM)
- G. F. D. FATTIGHUSPLATSEN (ANNA PERSDOTTER)
- H. SKOLPLATS
- K. BYNS VATTNING
- L. HOLLÄNSK VÄDERKVARN
- ÖVRIGA BOKSTAVSKOMBINATIONER HÄNVISAR TILL TOMTÄGARNA

1. APOTEK
2. BENGTSON & ANDERSONS DIVERSEAFFÄR
3. AUGUST TÄCKLINDS BIERLOKAL
4. PER MÖRCKS DIVERSEAFFÄR
5. POSTEN
6. NYA GARNBODEN
7. N. A. MÄRTENSSONS PAPPERSHANDEL
8. HÖRBY POSTEN CENTRAL SKÅNES KONTOR
9. C. M. LJUNGBERGS EFTR. KNUT ROSENBERG
10. JACOB RYDBERGS HANDELSAFFÄR

* AVRITAD FRÅN ORIGINALKARTORNA AKT NR 14 OCH 16, HÖRBY MUNICIPALSAMHÄLLE OCH HÖRBY KÖPING, I LANTMÄTERIETS ARKIV I MALMÖ.

TOMTÄGARE I HÖRBY 1898.

Se vidstående karta.

ae	Per Vilhelm Henschen	dk	Johannes Åkerberg
af	August E. Täcklind	dn	Peter L. Lundahls sterbhus
aq	N. Andersson	ht	Nils Persson
ar	N. Larsson	hu	August Svensson
as	Bengt Lundberg	hv	Nils Persson
at	Albert Petrus Wiberg	hx	Nils Persson
au	Per Palm	hy	Hjalmar Lindvall
av	Nils Tykesson	ia	Carl V. F. Möller
ax	Per Larsson	ib	Carl M. Ljungbergs sterbhus
ay	Christian Nilsson	ic	August Häggelin
az	Christian Nilsson	id	Magnus Månsson
aå	Nils Nilsson	ie	Anders Rosenberg
aä	Nils Nilsson	if	Anna Håkansson
aö	Nils Nilsson	ig	Magnus Månsson
ba	Petter Nordahl	ih	Jonas Winqvist
bb	Per N. Lundgren	ii	Christian Benedictsson
bc	Ola Persson	ik	Christian Benedictsson
bd	Per Persson	ka	Anna Håkansson
be	Olaus Olander	kb	Anna Håkansson
bf	A. Persson	kc	Anna Håkansson
bg	Lars Månsson o Sven Almkvist	kd	B. Olsson
bh	O. B. Herbst	ke	Anders Åberg
bk	Hulda Collin	kf	Nils Olsson Collin
bl	Lars Jönsson Lundkvist	kg.	W. C. Kjellkvist o Anders Löfkvist
bm	Nils Jönsson Holmkvist	kh	Claes August Westerblad
bn	C. Persson	li	Sven Thorssons arvingar
bp	Frosta Härads Sparbank	nb	Martin Olsson
bq	S. Persson	pb	Anders Jönsson
br	Nils Andersson	ra	Albert Jönsson
bs	Hans J. Rosenkvist	rb	August Andersson
bt	Ola Persson	rc	Joh. Martin Pettersson
bu	Per Olssons änka	rd	Joh. O. Bengtsson
bv	Hans J. Rosenkvist	re	Karin Månsdotter
bx	Per Nilsson	rf	Nils Nilsson
bå	Hans Hansson	rg	Olaus Olander
ci	Nils Olsson o Anders Fredrik Holmström	ri	Nils Trulsson Cedervärn
ck	Anders Fredrik Holmström, J. Liljeroth, Carl Hallkvist o Nils Persson (den sistnämnde ägare till mejeriet, Nya Torg 1)	wa	Joh. O. Bengtsson
cl	Carl Hallkvist	wd	Per Persson
cm	Hans Åkesson Levéen	aa	C. Persson, Sven Larsson o Peter L. Lundahls sterbhus
cn	Anders Larsson	a	H. Hansson
co	Nils Persson	ä	Sven Larsson, Märten Dahlqvist, Hörby Kommun
cp	Nils Olsson Brohmer o Elsa Jönsson	ö	Märten Dahlqvist, Ola Månsson, Christer Persson
cq	Petter Jönsson	ae	Gabriel Olsson, Sven Larsson, H. Haglund, J. Bäck, O. Månsson, Märten Dahlqvist. (Gäller områ- det öster om Slagtoftagatan).
cr	Nils Isaksson	Bb	Prästgården
cs	Ola Larsson	Cb	Klockaregården
ct	Per Andersson Sjöberg	A	Elna Hansson
cu	Nils Andersson	B	Per Olsson
cv	Per Nilsson	D	Hans Levéen m. fl.
cx	Jöns Perssons änka	Mc	Nils Andersson Novén
cy	Anders Larsson	Na	Olof Johansson
cz	Ola Johansson	Ln	Axel Andersson
cå	Per Nilsson	Pa	Nils Jönsson
cä	Sven Månsson Martinsson	Rh	Sven Larsson
cö	Edvard Minör	Sa	Olof Johansson
		Ta	Johanna Herrlin
		Wa	Joh. O. Bengtsson
		XÄ	Militiebostället
		CH	-

minneslund). Bakom tivoliet fanns en stor skog med rejäla backar. Här var anlagt gångar och här och där bersåer med bänkar. Till säsongen år 1900 byggdes en stor serveringspaviljong.

Hörby Tivoli flyttades till Karnas backe i mitten av 1910-talet. Efter cirka 25 år där lades tivoliet ner.

Sommaren 1907 uppförde Hörby Folkets Husförening ett föreningshus. Här hade biografteatern föreläsning av levande bilder varje söndag. Man gav tre föreställningar med ett nytt program varje vecka.

Den 31 maj 1906 avled handlare August Täcklind på sitt åttiofjärde levnadsår. Året innan Hörby blev köping drabbades han av ett slaganfall och förlorade sin rörelsefrihet och delvis även minnet. Efter detta återhämtade han sig aldrig.

August Täcklind var en stor musikälskare, och när Hörby sångförening speciellt kom hem till den sängliggande gamle mannen på julaftonen 1905 njöt han i fulla drag av de välkända melodierna.

Jordområdet på öster, som han köpt av kopparslagare Jacob Ekman 1871, utarrenderades efter hans död till åkare Anders Persson. Området bestod av 18 tunnland, där 17 tunnland var av stenfri åkerjord och resten fälad och ungskog.

Den 1 oktober 1906 öppnade Täcklinds dotter Hildur Manufaktur-, Kort- och Vitvaruaffär i hans gamla bierlokal.

Nya byggnader uppfördes på gårdsplanen vid torget som förutom magasin för allehanda varor inreddes till kafferosteri och brygghus samt stallplats för cirka 20 hästar. (Dessa byggnader började rivas 1985).

Våren 1906 försvann den holländska väderkvarnen och byn blev ett blickfång fattigare. Efter det att mjölnare Olof Johansson 1886 övertagit den konkursdrabbade kvarnen rönt han samma öde 1895. Därefter bytte kvarnen ägare flera gånger och 1906 såldes den ånyo. Köparen skulle idka kvarnverksamhet i Vollsjö. Kvarnen monterades ner, endast kvarngrunden blev kvar. Samtidigt köpte köpingen de övriga byggnaderna och rev en magasinsbyggnad och drog fram Prostgatan till Slagtoftagatan, en gång lertäkt nr 18.

1908 köpte mjölnare Olof Johansson tillbaka kvarngrunden och byggde upp kvarnen igen men utan vingar, för nu fanns det elektricitet att tillgå.

I mars 1907 överlåter Jonas Winqvist sin järnhandel till sitt mångåriga biträde Gustaf Persson. Affären skulle drivas under namnet Winqvists Eftr.

I januari 1898 avlider Helena Håkansson, 71 år gammal. Under en följd av år hade hon en kombinerad pappers- och manufakturhandel i före detta Stjernqvistska huset vid Gamla Torg. I april 1896 överlåter hon manufakturhandeln till Anna Herrlin. Det manufakturlager som Anna Herrlin övertog var så hopplöst gammalt och omodernt att hon måste ställa till auktion på varorna. Om de blev sålda förtäljer inte historien.

Helena Håkansson fortsatte med sin pappershandel på annan plats i byn. Troligen övertog hon journalisten Johannes Halls lokaler då han blivit sjuklig. Det var hos henne som C. J. Carlin hade bokhandelsfilial omkring 1900. Filialen övertog hon efter Johannes Hall.

Efter långvarigt lidande avled Johannes Hall den 25 januari 1910. Vid sidan om verksamheten som bok- och pappershandlare hade han i sin krafts dagar varit journalist för Eslöfs Tidningar, Hörby Tidningen och Hörby Dagblad.

Samma år i juli avled handlare C. W. Möller, nära 82 år.

En månad tidigare, närmare bestämt torsdagen den 16 juni, förrättades det offentlig auktion i sterbhuset efter avlidna änkefru Ingrid Täcklind (död den 7 november 1909) vid Gamla Torg i Hörby köping.

I en samtida skildring:

”Det var mycket folk i rörelse i byn, auktioner drog, speciellt den här då många fina saker gick under klubban. Förutom lösboet auktionerades fastigheten med tomt, denna på 14.600 kvadratfot, benämnd Hörby Torg nr 2 ut.

Boningshuset var ett hörnhus av tegel med fasader åt Gamla Torg och Lilla Westergatan. Huset inrymde tvenne bostadslägenheter och tvenne större handelslägenheter varav i den ena utövats handel i många årtionden på platsens bästa handelsläge.

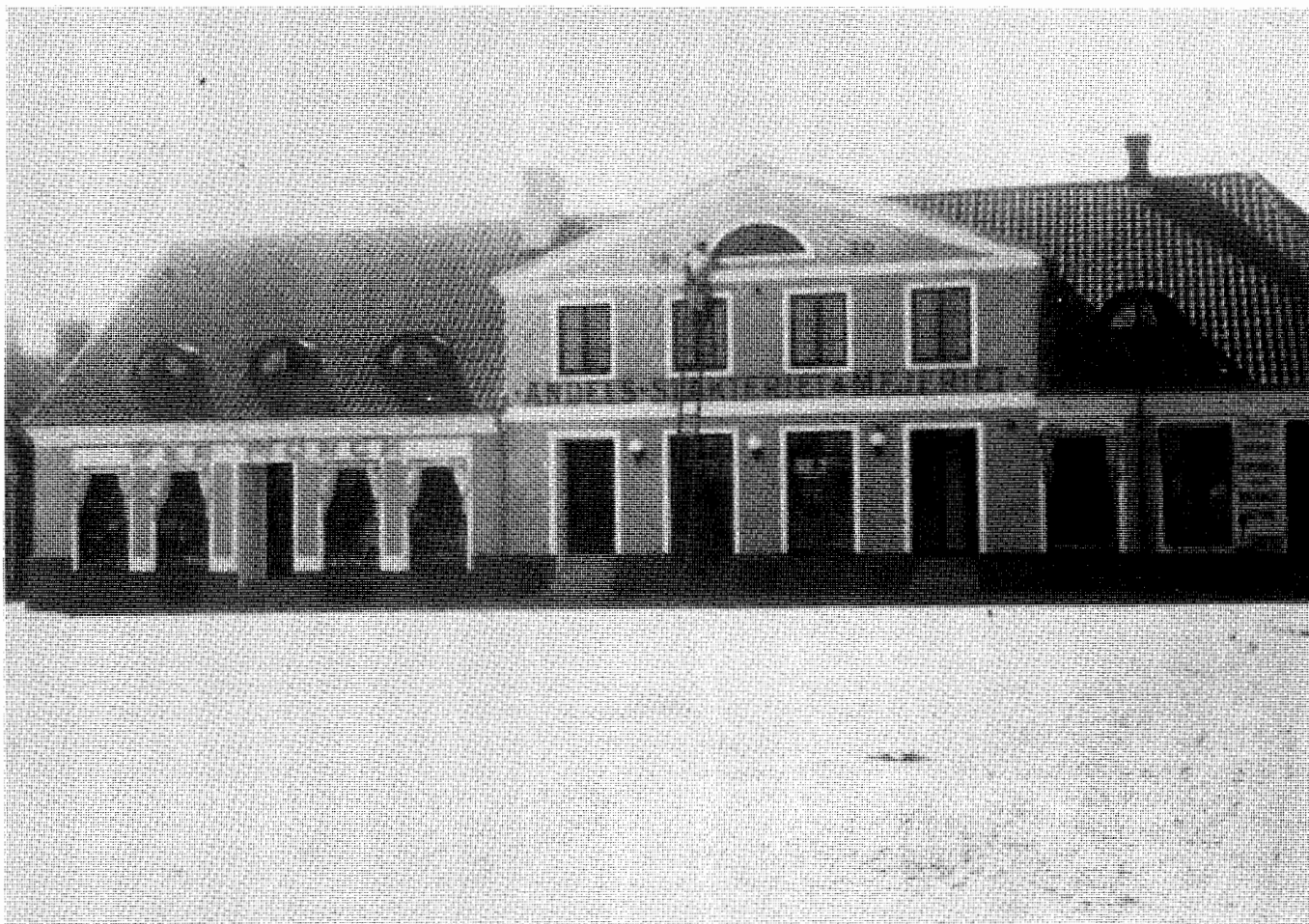
Folk strömmade till och redan tidigt på morgonen var de flesta stallen i Hörby upptagna. Klockan 10.00 slog auktionsförrättaren klubban i bordet och auktionen började med sterbhusets lösörebo. Möbler, sängkläder och linne, porslin m.m. försvann ut till hugade köpare.

Efter en stunds paus började man klockan 12.00 utropa fastigheten till försäljning. Ef-

ter många bud försålades slutligen fastigheten till handlare Per Mörck för 33 500 kronor. Tillträdet skulle ske omedelbart, som bekant ligger handlare Per Mörcks handelsbod i fastigheten”.

November 1985. En skara människor hade mött upp denna något gråmulna dag. Det nyrenoverade och uppmålade huset vid Gamla Torg skulle återinvigas då en dagstidning tillsammans med husets ägare hade utlyst en tävling om att ge huset och området i övrigt ett namn. Många förslag hade inkommit och juryn och de tre pristagarna var ense om att namnet skulle bli PER MÖRCKS GÅRD.

För att göra bilden fullständig ska nämnas att huset en gång tidigare genomgått en omfattande restaurering. I slutet av 1920-talet rev man taket och lyfte upp detta och gjorde en utbyggnad mot torget. Vidare lät man bygga ut huset på gårdssidan och lägga en altan på dess tak. Flera butikslokaler iordningställdes. Ovanvåningen inreddes till bostad. Denna hade tidigare varit på nedre botten plus ett litet krypin på vinden ovanför affären.

Per Mörcks hus efter den omfattande restaureringen på 1920-talet.